

نخستین کنگره ملی دانشجویی کجروی های اجتماعی با تاکید بر خراسان رضوی

برای کسب اطلاعات بیشتر
به سایت enheraf-ejt.um.ac.ir مراجعه فرمایید.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مجموعه چکیده مقالات

نخستین کنگره ملی دانشجویی کجروی های اجتماعی

با تاکید بر استان خراسان رضوی

(۴ و ۵ خرداد ماه ۱۳۹۳)

مجموعه چکیده مقالات

نخستین کنگره ملی دانشجویی کجروی های اجتماعی

با تاکید بر استان خراسان رضوی

(۴ و ۵ خرداد ماه ۱۳۹۳)

انجمن علمی گروه علوم اجتماعی دانشگاه فردوسی مشهد

با حمایت و مشارکت: استانداری خراسان رضوی، وزارت علوم و تحقیقات و فناوری، اداره کل آموزش و پرورش، جهاد دانشگاهی مشهد، دانشگاه فردوسی مشهد، سازمان بهزیستی استان خراسان رضوی، شهرداری مشهد، سازمان مبارزه با مواد مخدر، نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران، انجمن جامعه شناسی ایران؛ شاخه خراسان رضوی، سازمان زندان‌ها و اقدامات تنبیهی، دفتر تحقیقات کاربردی ناجا، پلیس آگاهی استان خراسان رضوی.

دبیر علمی همایش: مجید دانایی سیج

اعضای شورای علمی: محسن نوغانی، حسین اکبری، غلامرضا صدیق اورعی، علی یوسفی، احمدرضا اصغر پور، غلامرضا حسنی، مجید حیدری چروده، علی سهیلی، حمید رضا همت آبادی، فرامرز نودهی، غلامحسین حقدادی

دبیران اجرایی همایش: مرتضی دیاری، مصطفی غنی زاده

اعضای کمیته برگزاری: مرتضی دیاری، مصطفی غنی زاده، سیده زهرا کاظمی یزدی، مجید دانایی

مسئول اطلاع رسانی همایش: سیده زهرا کاظمی یزدی

همکاران کمیته اجرایی: زهرا امینی، عاطفه کابلی، فاطمه بزرگوار، فاطمه عطری، فائزه زرئی، زهرا برادران کاشانی، فاطمه خدمتی، پریسا فتاحی، فاطمه زهرا رمضانیان، نجمه عرفانیان، الهه محمودی، الهه بنائی، ریحانه اسدی، کیانا قیاسی، مهنوش یزدی مقدم، پگاه نقوی، سید مرتضی سجادی، سید علی محمدی، محمدرضا محمدی، مهدی عارفان، روح الله نوآبادی، محمدحسین گل پرور طوسی، مسعود فتاح زاده، مهدی حامدم مقدم، محمد خونگرم، ابوالفضل رضایی، حمید مسعودی، مجید فولادیان

نشانی دبیر خانه همایش: مشهد، دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه فردوسی مشهد، دفتر انجمن علمی گروه علوم اجتماعی دانشگاه فردوسی مشهد

ایمیل khordanisa@yahoo.com

آدرس اینترنتی www.enheraf-ejt.um.ac.ir

فهرست

- ۷..... سخن دبیر علمی همایش:
- ۸..... سخن دبیر اجرایی همایش
- بررسی عوامل موثر بر تغییرات جمعیتی زندان های استان خراسان رضوی (افزایش و کاهش ورودی‌ها) از سال ۷۵ تا ۸۵ _ نرگس تیموری
- ۱۰..... سنگانی مجید دانایی.....
- اولویت بندی آسیب‌های اجتماعی شهر مشهد از نگاه شهروندان، مورد مطالعه منطقه ۱۱ مشهد _ حمید مسعودی، احمد رضانی فرخدا، احمد صالح آبادی
- امنیت دانش آموزان ایرانی در مدرسه بر اساس داده های آزمون بین‌المللی پرلز ۲۰۱۱ _ علی سعیدی احد پور افشاری دکتر ابوالقاسم شکبیا .. ۱۳
- افزایش بی‌رویهی ظرفیت‌های دانشگاهی و پیامدهای آن در تولید انحرافات اجتماعی دکتر غلامرضا صدیق اورعی احمد فرزانه ۱۳
- ناکارآمدی نظام آموزش رسمی در مقابله با آسیب‌های اجتماعی _ حمیدرضا همت آبادی ۱۵
- بررسی رابطه میزان دانش دینی با کج‌روی اقتصادی بین اصناف شهر مشهد احمد موسمی مجید دانائی فائزه زمانی خرازی طوس ۱۵
- تأثیر حضور در انجمن‌های مذهبی بر پیشگیری از گرایش به مصرف مواد مخدر _ تکتم حمیدی ابوالقاسم شهریاری ۱۷
- تاثیر اعتیاد بر تکرار جرم و بازگشت مجدد(مطالعه موردی کانون‌های اصلاح و تربیت استان‌های خراسان شمالی و رضوی)
- ۱۸..... احمدرضا اصغرپور ماسوله، حمیدرضا شیخ نظر سلامی ،
- اثر بخشی زوج درمانی رفتاری در کاهش تعارضات زناشویی مردان متأهل معتاد _ سیده نجمه مهدی زاده، علی اکبر سلیمانی، علی فتحی
- ۱۸..... آشتیانی
- ۲۰..... دلایل،عوامل و پیامدهای خشونت خانگی(مطالعه موردی زنان متأهل شهر مشهد) _ حامد بخشی نداشتادلو.....
- ۲۱..... تغییر در شبکه اجتماعی و شکل گیری طلاق(مطالعه موردی شهر مشهد) صفیه پروانه.....
- ۲۲..... نقش پلیس جامعه محور در پیشگیری از جرایم خرد و احساس امنیت _ عطیه صادقی مرتضی چرخ زرین
- ۲۳..... پلیس و پیشگیری اجتماعی از جرم_محمد سعید فاضل دادگر اعظم السادات کاظمی.....
- ۲۴..... مدلی نظری برای تبیین جامعه‌شناختی انحراف اجتماعی _ فرهاد بیانی، غلامرضا دنکوب ، علی کریمی
- ۲۵..... هرزه نگاری در اینترنت و تأثیر آن بر زنان و کودکان _ علی سعیدی احد پورافشاری دکتر ابوالقاسم شکبیا.....

- ۲۵..... بررسی راهکارهای پیشگیری و کاهش پدیده دختران فراری سید ضیاء هاشمی مجید فولادیان زینب فاطمی امین
- ۲۶..... بررسی شرایط اجتماعی موثر بر روسپیگری مجید فولادیان سعیده میرآبی فریال اسماعیلی.....
- ۲۸..... احساس امنیت اجتماعی دختران و زنان جوان در شهر مشهد و عوامل مؤثر بر آن مجید فولادیان زینب فاطمی امین محمد غفاری زاده
- ۲۹..... بررسی عوامل و پیامدهای روسپی‌گری در شهر مشهد_ دکتر محسن نوغانی زینب فاطمی امین.....
- ۳۰..... حاشیه نشینی و جرم (نمونه موری منطقه گلشهر و خواجه ربیع مشهد) _ محسن وحیدی.....
- ۳۱..... بررسی عوامل تخلفات زندانیان در داخل زندان (نمونه موردی: زندان مرکزی مشهد) مژگان نجفیان سید مهدی پنج‌تنی.....
- بررسی رابطه‌ی میزان سرمایه اجتماعی و وندالیسم در شهر مشهد _ مهدی سلیمی نژاد، مجید دانایی، وجیهه نجفیان، احمد موسمی، سیمین فروغ زاده.....
- ۳۲.....
- ۳۳..... تاثیرارزش ها بر رفتار(اعتیاد) کمال الدین حسینی ستاره دبیرخانی.....
- ۳۳..... نقش آموزش‌های پنهان در کج‌روی های اجتماعی محمد آموزگار (مهرداد).....
- ۳۶..... بررسی نقش مهاجرت در افزایش سرقت در شهر مشهد_ محمدسالاری.....
- ۳۷..... نقش سرمایه اجتماعی در پیشگیری از وقوع بزه(با تأکید بر شبکه های اجتماعی) _حیدر اقبالی مطلق منصوره یوسفی.....
- ۳۸..... پیشگیری از جرم با تاکید بر نقش خانواده و اقدامات پلیس_ زینب طاهری زاده.....
- ۳۹..... پلیس و پیشگیری اجتماعی از جرم با رویکرد جامعه محور_ محمد رضا باغبان.....
- ۴۰..... نقش رسانه در پیشگیری اجتماعی از جرم _حیدر اقبالی مطلق محمد سالاری.....

سخن دبیر علمی همایش:

خدا از مردم نادان عهد نگرفت که بیاموزند، تا آن که از دانایان عهد گرفت که آموزش دهند.

علی(ع)، نهج البلاغه، حکمت ۴۷۸

آسیب‌های اجتماعی به سان خوره بنیان اخلاقی و ایمان جامعه را نابود می‌کند و نظام ایمانی را ناکارآمد می‌سازد. دانش جامعه‌شناسی و دانشمندان آن برانند نوری بر ابعاد مسایل اجتماعی انداخته و عوامل اجتماعی را در حل مسئله یاری کنند تا بدین گونه رسالت خود را ایفا کرده باشند. انجمن علمی و جمعی از دانشجویان دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه فردوسی مشهد، با همکاری برخی از سازمان‌ها در همایش ملی دانشجویی کجروی‌های اجتماعی با تاکید بر استان خراسان رضوی میزبان عده‌ای از فرهیختگان و علاقه‌مندان به اثر گذاری در زمینه کاهش آسیب‌های اجتماعی است.

نخستین همایش ملی دانشجویی در زمینه آسیب‌های اجتماعی سعی می‌کند تا با نزدیک کردن اساتید دانشگاهی، دانشجویان و مسئولان مرتبط با آسیب‌های اجتماعی، شکاف بین فضای آموزشی و جامعه را کم کرده و راهی برای تأثیرگذاری بیشتر بر کاهش آسیب‌های اجتماعی بیابد.

نخستین همایش ملی دانشجویی کجروی اجتماعی طی دو روز و با مشارکت سازمان‌های مرتبط برگزار شد و در این بین فرهیختگان گرامی به خصوص دانشجویان محترم با ارسال چکیده مقالات خود سهم زیادی در برگزاری این همایش ایفا کردند.

با توجه به نیازهای جامعه و اهمیت آسیب‌های اجتماعی محورهای

فرهنگ فقر و پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی

فرایند جامعه پذیری و کاهش آسیب‌های اجتماعی با تاکید بر تعلیم و تربیت

تأثیر انجمن‌های مردمی بر پیشگیری از اعتیاد

بررسی و تحلیل انواع و ابعاد سرقت در استان خراسان

نقش ارائه اطلاعات و آمار در حوزه‌ی کجروی، فرصت‌ها و تهدیدها

مورد نقد و بررسی قرار گرفتند. با امید به این که این همایش توانسته باشد فاصله بین آموزش دانشگاهی و اقدام در جهت کاهش آسیب‌های اجتماعی را کاهش دهد و در جهت توانمندی ناتوانان موثر باشد.

دبیر علمی همایش

مجید دانایی

سخن دبیر اجرایی همایش

کج‌روی‌های اجتماعی از مسائل عمده‌ای است که بالقوه می‌تواند سد راه توسعه کشورها به خصوص کشور های در حال توسعه قرار گیرد و از همین جهت، ضرورت بررسی و تحلیل آن برای کنترل این پدیده امری ضروری در جهت مدیریت کلان کشور است. از جهت ضرورت شناخت و تبیین این پدیده‌ی اجتماعی در خراسان رضوی به عنوان یکی از بزرگ‌ترین و تأثیرگذارترین استان‌های کشور، نخستین کنگره‌ی ملی دانشجویی کج‌روی‌های اجتماعی به همت انجمن علمی علوم اجتماعی دانشگاه فردوسی مشهد و انجمن جامعه‌شناسی ایران؛ شاخه‌ی خراسان برگزار گردیده است.

مقدمات برگزاری این کنگره از مهر ماه ۹۲ با تشکیل دبیرخانه‌ی کنگره و نشست‌های متعدد با اساتید گروه علوم اجتماعی دانشگاه فردوسی مشهد و پژوهشگران شهر مشهد فراهم و کمیته اجرایی آن متشکل از اعضای انجمن علمی علوم اجتماعی و کمیته علمی به همت آقای مجید دانایی تشکیل گردید است.

امید است ثمربخشی مناسبی از برگزاری همایش و یافته‌های علمی پژوهشگران و اساتید حاصل شده و یاری رسان مسئولین محترم در جهت مدیریت استان قرار گیرد.

در پایان به همه‌ی اعضای انجمن علمی گروه علوم اجتماعی، انجمن جامعه‌شناسی ایران؛ شاخه‌ی خراسان رضوی و تمامی سازمان‌هایی که در تشکیل این کنگره ما را یاری کردند و همچنین اعضای هیئت علمی گروه علوم اجتماعی دانشگاه فردوسی، دانشجویان و خصوصاً نویسندگان مقالات، مراتب امتنان خویش را اعلام می‌نماییم.

دبیران اجرایی

مصطفی غنی زاده، مرتضی دیاری

چکیده مقالات

بررسی عوامل موثر بر تغییرات جمعیتی زندان‌های استان خراسان رضوی (افزایش و کاهش

ورودی‌ها) از سال ۷۵ تا ۸۵

نرگس تیموری سنگانی^۱ مجید دانایی^۲

طرح بررسی عوامل موثر بر تغییرات جمعیتی زندان‌های استان با تاکید بر تغییرات قوانین در طول ۱۰ سال (۷۵ تا ۸۵) انجام شده است. جامعه آماری شامل اطلاعات اخذ شده از سازمان زندان‌ها در خصوص آمار زندانیان ورودی به زندان‌های استان و همچنین قوانین (قانون مجازات اسلامی، قانون خانواده، قانون چک، قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی و قانون مبارزه با مواد مخدر) از سال ۷۵ تا ۸۵ می‌باشد. در این بررسی نمونه‌گیری انجام نشده است و از شیوه تمام شماری بهره گرفته شده است. روش تحقیق از نوع طولی و روند پژوهی می‌باشد. واحد مشاهده آمار زندانیان و قوانین و واحد تحلیل، زندان هر شهر می‌باشد. متغیرهای مستقل عبارتند از تغییرات قوانین و طرح‌های نیروی انتظامی و متغیر وابسته، تغییرات جمعیتی زندانیان استان می‌باشد. روایی تحقیق با استفاده از اعتبار صوری (مراجعه به نظر داوران) به دست آمده است. برای تحلیل داده‌ها نیز از درصد و میانگین رشد جمعیت در شهرهای استان در طول سال‌های مورد بررسی و همچنین به تفکیک جرم، بهره گرفته شده است.

یافته‌های این تحقیق نشان می‌دهند که :

میانگین رشد جمعیت مردان در مجموع (۳/۳۱) و میانگین رشد جمعیت زنان (۰/۰۸-) بوده است. بالاترین میانگین رشد زنان در سال ۸۰ (۳۴/۵۰) و پایین‌ترین آن در سال ۸۱ (۳۶/۶۹) می‌باشد. در میان شهرهای استان کانون مشهد بیشترین (۱۲/۸۷) و درگز کمترین (۱۰/۰۲-) میانگین رشد جمعیت را داشته است. در میان سال‌های مورد بررسی سال ۸۰ بالاترین (۱۰/۷۰) و سال ۸۱ پایین‌ترین (۱۳/۴۳-) میانگین رشد جمعیت را داشته است. از میان جرایم مختلف جرایم مالی غیر کیفری بیشترین (۲۷/۱۹) و جرم دسیسه و تقلب در کسب و تجارت و رشکستگی کمترین (۸/۳۳-) میانگین رشد جمعیت را داشته است. جمعیت ورودی زندانیان اعتیاد در سال ۷۸ بالاترین (۸۷/۷۳) و در سال ۸۱ پایین‌ترین (۲۷/۸۶-) میانگین رشد جمعیت را داشته است. بیشترین جمعیت زندانی را زندانیان مواد مخدر و اعتیاد (۴۷/۸) در طول سال‌های مورد بررسی داشته‌اند. جمعیت ورودی زندانیان مواد مخدر در سال ۸۱ پایین‌ترین (۲۷/۹۷) و در سال ۸۲ بالاترین (۱۳/۰۳) میانگین رشد را داشته است. جمعیت ورودی زندانیان اعتیاد در سال ۷۸ بالاترین (۸۷/۷۳) و در سال ۸۱ پایین‌ترین (۲۷/۸۶-) میانگین رشد جمعیت را داشته است. بیشترین تغییرات قانون مربوط به جرایم مالی و کیفری و تخلفات رانندگی می‌باشد. تجدید نظر در برخی از قوانین کیفری از جمله در قانون مبارزه با مواد مخدر و اعتیاد مصوب ۷۶ و جرم زدایی از اعتیاد. این امر موجب می‌گردد که حداقل بیست درصد از جمعیت کیفری زندان‌ها کاسته شود. استفاده از مجازات‌های جایگزین حبس همچون محرومیت از حقوق اجتماعی و یا خدمات عام‌المنفعه و خودداری از اعمال زندان کوتاه مدت و محدود کردن قرار بازداشت‌های موقت به عنوان پیشنهاد ارائه می‌گردد.

واژگان کلیدی: تغییرات جمعیتی زندان، روند پژوهی، جرم

^۱ کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی و عضو پژوهشکده جهاد دانشگاهی مشهد گروه علوم اجتماعی
^۲ دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی اقتصادی و توسعه دانشگاه فردوسی مشهد

اولویت بندی آسیب‌های اجتماعی شهر مشهد از نگاه شهروندان، مورد مطالعه منطقه یازده مشهد

حمید مسعودی^۳، احمد رضانی فرخ‌د^۴، احمد صالح آبادی^۵

این پژوهش در راستای شناخت آسیب‌های اجتماعی محلات، در محله‌های شهر مشهد در سال ۱۳۹۱ انجام گرفته و در نظر دارد نوع و میزان آن‌ها را از نظر مردم استخراج نماید. نمونه مورد مطالعه محلات پنج‌گانه ناحیه یک منطقه یازده شهرداری است. روش پژوهش حاضر پیمایشی است. نمونه‌ای ۲۱۶ نفری از اهالی مناطق به صورت تصادفی انتخاب و با استفاده از پرسشنامه به اجرا در آمده است. محور اصلی پژوهش آسیب‌ها، جرایم و بزه‌کاری در این منطقه در ۱۶ نوع بوده است. داده‌ها پس از گردآوری وارد نرم افزار SPSS شده و به صورت توصیفی و استنباطی مورد آزمون قرار گرفته است. پس از استخراج آن‌ها، میزان به صورت توصیفی و نوع با استفاده از آزمون فریدمن اولویت‌بندی شده و در پنج محله مقایسه گردیده است.

یافته‌ها: در مجموع جیب‌بری و کیف‌قاپی، کوتاهی پلیس در رسیدگی به جرایم محله، ناامنی و نگرانی از تردد در شب، دختران فراری و پسران نوجوان بزه‌کار در پنج اولویت اول و خودکشی و اقدام به خودکشی، داشتن زندانی در بین اعضای خانواده، خشونت خانگی علیه زنان، قتل، آدم‌کشی و جنایت و کودک‌آزاری و کودک ربایی در پنج اولویت انتهایی واقع شده است. نتایج این پژوهش نشان داد، آسیب‌های اجتماعی در این منطقه پایین‌تر از متوسط بوده و بیشتر آسیب‌ها جنبه اقتصادی داشته و پس از آن آسیب‌هایی که زنان را تهدید می‌کند قرار دارد.

واژگان کلیدی: آسیب‌شناسی اجتماعی، شهر مشهد، شهر زیارتی، بزه‌کاری

^۳ دانشجوی کارشناسی ارشد پژوهشگری علوم اجتماعی دانشگاه فردوسی مشهد، Massoudihamid@gmail.com

^۴ کارشناسی ارشد پژوهشگری علوم اجتماعی

^۵ دانشجوی کارشناسی ارشد پژوهشگری علوم اجتماعی

امنیت دانش آموزان ایرانی در مدرسه بر اساس داده های آزمون بین‌المللی پرلز ۲۰۱۱

علی سعیدی^۶ احد پورافشاری^۷ دکتر ابوالقاسم شکیبا^۸

آزمون پرلز مهم‌ترین و بزرگ‌ترین مطالعه تطبیقی در قلمرو ارزشیابی پیشرفت سواد خواندن است. این مطالعه منبع مهم و تعیین کننده برای کشف و شناسایی نقاط ضعف و قوت نظام‌های آموزشی کشورها در مقیاس ملی و بین‌المللی و ارائه‌ی راه کارهای علمی و موثر در بهبود فرآیند یاددهی - یادگیری است. این آزمون هر ۵ سال یکبار برگزار می‌شود و در آخرین دوره‌ی آن یعنی سال ۲۰۱۱، ۴۵ کشور در آن شرکت داشتند. جمهوری اسلامی ایران نیز یکی از کشورهایی است که در سه مطالعه قبل در این آزمون شرکت داشته است. در این مطالعه علاوه بر سواد خواندن، وضعیت دانش آموزان، خانواده و مدرسه‌ی آنان نیز مورد بررسی قرار می‌گیرد.

در پژوهش حاضر سعی شده است وضعیت دانش آموزان ایرانی از لحاظ امنیت در مدرسه، با توجه به داده های آزمون پرلز ۲۰۱۱، با میانگین بین‌المللی مورد مقایسه و بررسی قرار گیرد. مسخره شدن، اسم گذاری، طرد از بازی‌ها یا فعالیت‌ها، شایعه پراکنی، دزدیده شدن وسایل و خوراکی‌ها، کتک خوردن یا صدمه دیدن و وادار به انجام کاری شدن از سوی سایر دانش آموزان، مواردی هستند که در مقوله امنیت دانش آموزان در مدرسه به آن‌ها پرداخته شده است. یافته های این بررسی نشان می‌دهد که دانش آموزان ایرانی نسبت به میانگین دانش آموزان سایر کشورهای شرکت کننده در آزمون امنیت کمتری را تجربه می‌کنند.

واژگان کلیدی: احساس امنیت دانش آموزان ایرانی، آزمون پرلز ۲۰۱۱، زورگویی در مدارس.

^۶ دکتری روان شناسی تربیتی، اداره کل آموزش و پرورش خراسان رضوی. پست الکترونیک: Alisaeedi1354@gmail.com

^۷ کارشناس ارشد برنامه ریزی درسی، پژوهشگاه تعلیم و تربیت عباسزادگان.

^۸ دکتری روان شناسی تربیتی، آموزش و پرورش شهرستان جوبین.

افزایش بی‌رویه‌ی ظرفیت‌های دانشگاهی و پیامدهای آن در تولید انحرافات اجتماعی

دکتر غلامرضا صدیق اورعی^۹ احمد فرزانه^{۱۰}

در جامعه‌ی ایران طی چند دهه، آموزش‌های رسمی، توسعه‌ی کمی بی‌رویه‌ای یافت به طوری که تعداد دانشجویان ایرانی از ۱۸۹ هزار دانشجو در سال ۱۳۵۷ به ۴ میلیون و ۳۰۰ هزار نفر در سال ۱۳۹۲ رسید. این توسعه‌ی کمی که در اثر تقاضای کاذب برای آموزش ایجاد شده است، خود تحت تأثیر انگیزه‌هایی از قبیل کسب منزلت اجتماعی، هم‌رنگی با دیگران و... شکل گرفته است. از آنجایی که این نوع انگیزه‌ها، انگیزه‌های مرتبط با خود علم یا کسب مشاغل و همچنین آگاهانه و با برنامه‌ی قبلی نیستند؛ محصلان را برای فراگیری محتواهای آموزشی بر نمی‌انگیزانند. از سوی دیگر، بی‌انگیزی دانشجویان، عمدتاً سبب بی‌انگیزی بسیاری از مدرّسان شده است و این موضوع نیز موجب بی‌کیفیت شدن آموزش‌ها گشته است (تنازل دوسویه). فقدان انگیزه‌ی کافی نزد محصلان و عرضه‌ی آموزش‌های بی‌کیفیت در کنار رابطه‌ی معکوس کمیّت با کیفیت، به بی‌سوادی و بی‌حرفگی عده‌ای از فارغ‌التحصیلان و کم‌سوادی و کم حرفه شدن عده‌ای دیگر از دانش‌آموختگان منجر شده است. همراه شدن این مشکل با عدم تعهد نسبی و عدم پابندی به هنجارهای اخلاقی، موجب جرائم شغلی مثل جرائم پزشکی شده است. علاوه بر این، رشد کمی بی‌رویه‌ی ظرفیت‌های دانشگاه‌ها، پیامدهای انحراف‌زا و جرائم‌افزایی برای خود نظام آموزشی تولید کرده است از جمله: افزایش و در مراحل بعد رواج گسترده‌ی سرقت علمی و تقلب درسی چه نزد محصلان و چه نزد مدرّسان. همچنین افزایش گزارش‌های خلاف واقع از سوی مدرّسان - به عنوان معتمدین و نمایندگان سازمان دانشگاه - تحت تأثیر اصرار برخی از محصلان برای افزایش نمراتشان. رشد کمی آموزش علاوه بر تعداد محصلان، شامل میزان سال‌های تحصیل نیز شده است. این امر سبب طولانی شدن دوران کودکی و وابستگی به خصوص وابستگی اقتصادی و تأخیر در سن ازدواج و در نتیجه افزایش انحرافات ناشی از این تأخیر شده است. افزایش بی‌رویه‌ی محصلان همچنین به دلیل آنکه متناسب با ظرفیت‌های بازار کار نبوده است، سبب بی‌کاری بسیاری از فارغ‌التحصیلان شده و در نتیجه مقدمه‌ی افزایش بسیاری از انحرافات و جرائم شده است.

واژگان کلیدی: انحرافات، رشد ظرفیت دانشگاه‌ها، جرائم شغلی، سرقت علمی، تأخیر در سن ازدواج، بی‌کاری

^۹ عضو هیئت علمی گروه علوم اجتماعی دانشگاه فردوسی مشهد. Email: Sedighourae@um.ac.ir

^{۱۰} دانشجوی کارشناسی ارشد پژوهش علوم اجتماعی دانشگاه فردوسی مشهد. Email: Farzaneh.ahmad@gmail.com

ناکارآمدی نظام آموزش رسمی در مقابله با آسیب‌های اجتماعی

حمیدرضا همت آبادی^{۱۱}

می‌توان گفت که یگانه و مهم‌ترین هدف نظام‌های تعلیم و تربیت، درونی کردن ارزش‌ها و به دنبال آن جامعه پذیر کردن شهروندان است و در واقع بدین ترتیب کاهش هنجارشکنی و آسیب‌های اجتماعی تحقق می‌یابد. طبیعی است که نظام آموزشی ایران نیز تصریح به این وظیفه اساسی داشته باشد. لکن به گواه اخبار و مستندات آماری، شدت و ابعاد آسیب‌های اجتماعی جامعه‌ی امروز ایران حالتی فزاینده و فراگیر دارد. افزایش جرایم و کج روی‌های اجتماعی به گونه‌ای نگران‌کننده است که موجب گردیده سازمان‌ها و نهادهای با ماهیت غیر آموزشی نیز برای خود وظایفی هم‌راستا با نظام تربیتی تعریف نمایند. اما تجربه زیسته و شواهد موجود، حاکی از موفقیت‌های حداقلی در دفع و رفع این آسیب‌هاست. این مقاله به دلایل ناتوانی سیستم آموزشی رسمی در جهت پیشگیری از آسیب‌ها پرداخته است. از جمله دلایل ناکارآمدی نظام آموزش رسمی در ایران می‌توان از نهادینه شدن کوری سازمانی، عدم پوشش تحصیلی، بی‌توجهی نظام تعلیم و تربیت به تفاوت‌های فردی، شیوه جذب دانش‌آموز، محتوای آموزشی، عدم انباشت تجربه مدیریت آموزشی و تربیتی، گرانباری نقش آموزش و پرورش، و نهایتاً به عنوان یک علت اصلی، بی‌نیازی جامعه از منابع انسانی کارآمد و خردورز، و دولتی فراگیر که مسئول و رافع همه نیازها قلمداد می‌شود؛ و نخبگان، مردم و مجموعه حاکمیت این نقش را برای دولت (و آموزش و پرورش به عنوان بخشی از آن) پذیرفته‌اند. در چنین سازوکاری نیازها به کمبود منابع مالی تقلیل می‌یابد و این تصور قوت می‌گیرد که نیاز و مسئله با اختصاص بودجه رفع خواهد شد. سناریویی که دهه‌هاست در ایران تکرار می‌شود. وفور منابع زیرزمینی در دهه‌های گذشته به تحکیم چنین نگره‌ای در عرصه سیاسی اجتماعی مدد فراوان رسانده است. چنان که در نهایت با پدیده‌ای مواجه شده‌ایم که می‌توان آن را «بی‌نیازی نظام اجتماعی از خردورزی احاد مردم» نام گذاری کرد. این عبارت کلیدواژه ناکارآمدی نظام آموزشی در تقریباً همه هدف‌های انتخابی خود از جمله مقابله با آسیب‌های اجتماعی نیز هست. رفع این ناکارآمدی در گرو تأکید بر منابع انسانی به عنوان مه‌ترین سرمایه هر سرزمینی است، که در واقع باید آن را نقطه آغاز کارآمدی نظام آموزشی دانست. در شرایط حاضر و با توجه به نظریه لوزیک پیشنهاد می‌شود تا نخست نهادهای نخبه و دانشگاهی ناکارآمدی نظام آموزش را به مسئله اجتماعی تبدیل کنند.

کلیدواژه: پیشگیری از آسیب اجتماعی، کارآمدی نظام آموزشی، خردورزی.

^{۱۱} کارشناس ارشد پژوهش و عضو پژوهشگاه تعلیم و تربیت استان خراسان رضوی

بررسی رابطه میزان دانش دینی با کجروی اقتصادی بین اصناف شهر مشهد احمد موسمی^{۱۲} مجید دانائی^{۱۳} فائزه زمانی خرازی طوس^{۱۴}

اقتصاد در آغاز تاریخ بشر مسئله‌ای ساده و ابتدایی و بدون هر نوع پیچیدگی بود. اما به تدریج با گسترش جوامع بشری و نیازها و تحولاتی که در روابط فی‌مابین انسان‌ها صورت گرفت، پیچیده‌تر گردید تا جایی که به صورت کنونی ظاهر شد. فساد مالی در زمره اندوه‌بارترین فرازهای مطالعات مربوط به تاریخ تحولات سیاسی-اجتماعی است و حجم زیادی از رویدادهای مربوط به تاریخ با زمینه‌ها و بسترها و لایه‌های شرم‌آوری از انواع مفاسد مالی در آمیخته است. کشور اسلامی ما ایران نیز از وجود مفاسد مالی و اقتصادی مستثنی نبوده و در اعصار مختلف با آن مواجه بوده است؛ علیرغم اینکه از ابواب مهم کتب دینی در حوزه‌های عملی و اخلاقی، مباحثی مربوط به فضائل کسب و کار و آثار و پیامدهای لقمه حلال است این مسئله در میان مردم چندان رواج نیافته است.

این پژوهش از نوع توصیفی-تحلیلی بوده که در مقطع زمانی «سال ۱۳۹۲» انجام گردیده است. واحد تحلیل در این تحقیق، فرد است. جامعه‌ی آماری تحقیق شامل «کلیه‌ی شاغلین در تمامی صنوف شهر مشهد در سال ۱۳۹۲» و حجم نمونه ۱۲۳۲ نفر می‌باشد که به روش ترکیبی طبقه‌ای و خوشه‌ای چند مرحله‌ای اتخاذ شده است. روش تحقیق، پیمایش با ابزار مصاحبه نامه بوده است؛ به نحوی که در بخش میدانی میزان اطلاع اصناف از دانش دینی در حوزه تعاملات اقتصادی و میزان پایبندی آنان به احکام شرعی و قانونی و از طریق مصاحبه با متخصصین، مشکلات ساختاری ایجاد وضع موجود، مورد توجه قرار گرفته است.

یافته‌ها در خصوص تفاوت میانگین میزان کجروی اقتصادی پاسخگویان در بین صنوف هشت‌گانه نشان می‌دهد، فقط بین مشاغل خدماتی/فروشندگی (به نفع فروشندگی)، نظام مهندسی، نظام پزشکی، نظام روانشناسی/فروشندگی (به نفع فروشندگی)، مالی-اعتباری/فروشندگی (به نفع فروشندگی)، تفاوت معنادار وجود دارد.

واژگان کلیدی: دانش دینی، کجروی، تعاملات، رزق، اقتصاد.

^{۱۲} کارشناس ارشد پژوهش علوم اجتماعی دانشگاه فردوسی مشهد

^{۱۳} دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی اقتصادی و توسعه دانشگاه فردوسی مشهد

^{۱۴} کارشناس ارشد پژوهش علوم اجتماعی دانشگاه فردوسی مشهد

تأثیر حضور در انجمن‌های مذهبی بر پیشگیری از گرایش به مصرف مواد مخدر

تکتم حمیدی^{۱۵} ابوالقاسم شهریاری^{۱۶}

هدف از این تحقیق، آزمون تأثیرگذاری حضور و فعالیت در انجمن‌ها و گروه‌های مذهبی بر پیشگیری از گرایش به مصرف مواد مخدر است. روش تحقیق پیمایشی و جامعه آماری کلیه دانشجویان دانشگاه فردوسی مشهد و حجم نمونه معادل ۲۰۰ دانشجو بود که با روش نمونه‌گیری طبقه‌ای، خوشه‌ای چند مرحله‌ای و تصادفی انتخاب شد. نتایج آزمون فرضیات نشان می‌دهد افزایش حضور و فعالیت در این‌گونه انجمن‌ها رابطه مستقیم معکوس با گرایش به مصرف مواد مخدر دارد. متغیرهای زمینه‌ای سنجیده شده عبارت بوده‌اند از جنسیت، تأهل و پایگاه اقتصادی-اجتماعی؛ نتیجه آزمون این متغیرها نشان می‌دهد که دختران کمتر از پسران به مصرف مواد مخدر گرایش دارند؛ افراد دارای طبقات بالای اجتماعی گرایش بیشتری به مصرف مواد دارند؛ در مقابل، بین متأهلین و مجردی تفاوتی در گرایش به مصرف مواد مشاهده نگردید. معادله رگرسیون نیز مشخص می‌سازد که متغیر حضور در انجمن‌های مذهبی بیشترین تأثیر معکوس بر گرایش به مصرف مواد مخدر دارد که این متغیر خود تحت تأثیر متغیرهای پایگاه اقتصادی-اجتماعی و جنسیت قرار گرفته است و تأثیر کلی آن‌ها بر گرایش به مصرف مواد مخدر افزایشی بوده است. محققان نتیجه گرفتند که تقویت حضور و فعالیت در انجمن‌های مذهبی در بین دانشجویان می‌تواند تأثیر بسزایی بر پیشگیری از گرایش به مصرف مواد مخدر برجای گذارد.

واژگان کلیدی: اعتیاد، انجمن‌های دینی، گرایش به مصرف مواد

^{۱۵} - دانشجوی کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی دانشگاه علامه طباطبائی تهران: Hamidi_t2008@yahoo.com

^{۱۶} - دانشجوی کارشناسی ارشد علوم سیاسی دانشگاه فردوسی مشهد: ab.shahriari@stu.um.ac.ir

تأثیر اعتیاد بر تکرار جرم و بازگشت مجدد (مطالعه موردی کانون‌های اصلاح و تربیت استان‌های خراسان شمالی و رضوی)

احمد رضا اصغری‌پور ماسوله،^{۱۷} حمیدرضا شیخ نظر سلامی،^{۱۸}

این پژوهش به بررسی نقش اعتیاد و سوء مصرف مواد مخدر بر بازگشت مجدد به کانون‌های اصلاح و تربیت پرداخته است. جامعه آماری تعداد ۱۱۵ نفر از مددجویان کانون‌های اصلاح و تربیت استان‌های خراسان شمالی و رضوی می‌باشد. داده‌ها به صورت پیمایشی جمع‌آوری شده است. تبیین اعتیاد در این پژوهش در دو بعد نوجوانان بزه‌کار معتاد (قبل از دستگیری و ورود به کانون اصلاح و تربیت و بعد از آزادی) و همچنین وجود والدین معتاد آن‌ها مورد آزمون قرار گرفته است. پس از آزمون فرضیات تحقیق، مشخص گردید که وجود والدین معتاد و سوء مصرف نوجوانان بزه‌کار موجب بازگشت مجدد و تکرار جرم آن‌ها می‌گردد. می‌توان نتیجه گرفت که اعتیاد و سوء مصرف مواد مخدر در شکل‌گیری بزه‌کاری نوجوانان و تداوم ارتکاب جرائم ایشان نقش مهمی را ایفا می‌کند.

واژگان کلیدی: اعتیاد، بازگشت مجدد، جرم، کانون اصلاح و تربیت

^{۱۷}. استادیار دانشگاه فردوسی مشهد asgharpour@um.a.ir

^{۱۸}. مدیر کل زندان‌های خراسان شمالی

اثر بخشی زوج درمانی رفتاری در کاهش تعارضات زناشویی مردان متأهل معتاد

سیده نجمه مهدی زاده^{۱۹}، علی اکبر سلیمانی^{۲۰}، علی فتحی آشتیانی^{۲۱}

مداخلات روان شناختی می‌تواند به واسطه ایجاد تغییرات جسمانی، روانی و اجتماعی سهم به سزایی در کاهش تعارضات زناشویی معتادان به مواد افیونی داشته باشد. هدف پژوهش حاضر تعیین تفاوت‌های مربوط به تعارضات زناشویی مردان متأهل معتاد بوده است که به دنبال زوج درمانی رفتاری ایجاد شده‌اند. بدین منظور ۳۰ مرد متأهل از بین مراجعه کنندگان مرکز اجتماع درمان مدار (T.C) شهر مشهد به روش نمونه گیری تصادفی انتخاب و به صورت تصادفی در دو گروه آزمایش و کنترل جایگزین شدند. گروه آزمایش ۱۲ جلسه ۶۰ دقیقه ای زوج درمانی رفتاری (همراه با همسران) به صورت هفتگی دریافت کردند و گروه کنترل هیچ مداخله مشخصی دریافت نکردند. در این پژوهش برای جمع آوری داده‌ها در دو مرحله پیش آزمون و پس آزمون، از پرسشنامه تعارضات زناشویی (MCQ) استفاده شد. داده‌ها از طریق آزمون آماری تی وابسته مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. مقایسه میانگین‌ها نشان داد که آموزش زوج درمانی رفتاری به طور معناداری بر کاهش تعارضات زناشویی موثر بوده و مردان در گروه آزمایش کاهش معناداری ($P < 0/05$) را در تعارضات زناشویی نشان دادند. به طور کلی نتایج پژوهش حاضر حاکی از آن است، مردانی که زوج درمانی رفتاری دریافت کرده‌اند در مقایسه با مردانی که این درمان را دریافت نکرده‌اند از تعارضات زناشویی کمتری برخوردار می‌باشند.

کلید واژه: زوج درمانی رفتاری، تعارضات زناشویی، اعتیاد

۱۹- کارشناس ارشد روانشناسی خانواده درمانی، دانشگاه علم و فرهنگ. پست الکترونیک: nm.psychology@yahoo.com

۲۰- استادیار گروه روانشناسی، دانشگاه علم و فرهنگ

۲۱- دکترای حرفه ای روانشناسی، دانشگاه بقیه الله

دلایل، عوامل و پیامدهای خشونت خانگی (مطالعه موردی زنان متأهل شهر مشهد)

حامد بخشی^{۲۲} نداشادلو^{۲۳}

پژوهش حاضر با هدف ارائه‌ی یک سنخ‌شناسی از خشونت‌های خانگی علیه زنان انجام شده است. این پژوهش به صورت کیفی و با استفاده از تکنیک مصاحبه‌ی ایپزودیک صورت گرفته و داده‌ها با استفاده از تحلیل تماتیک، تحلیل شده‌اند. از آنجا که این پژوهش در پارادایم تفسیرگرایی صورت پذیرفته، از زنان خواسته شده تا مواردی را که خودشان به عنوان خشونت تلقی می‌کنند، بیان نمایند. جامعه‌ی آماری این پژوهش شامل کلیه‌ی زنان متأهل شهر مشهد در سال ۱۳۹۲ می‌باشد، نمونه‌ها بر اساس منطق نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شده و شامل ۳۰ زن متأهل مشهدی می‌باشد. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که زمینه‌های بروز خشونت در دو دسته‌ی کلی (برآورده نشدن خواسته‌های زن و برآورده نشدن خواسته‌های شوهر) می‌باشد که هرکدام از آن‌ها شامل چند زیر مقوله است.

واژگان کلیدی: خشونت خانگی، دلایل، پیامدها، پژوهش کیفی، مشهد

^{۲۲} عضو هیات علمی جهاددانشگاهی مشهد. social@hbakhshi.com

^{۲۳} کارشناس ارشد جامعه‌شناسی. nedashadloo@gmail.com

تغییر در شبکه اجتماعی و شکل گیری طلاق (مطالعه موردی شهر مشهد)

صفیه پروانه^{۲۴}

شکسته شدن پیوند ازدواج از ویران کننده ترین حوادثی است که امکان دارد در یک زندگی رخ دهد. طلاق به عنوان یک آسیب اجتماعی، عوامل متعدد و گسترده ای دارد از علل معیشتی، جنسی، اخلاقی گرفته ... تا دخالت خانواده و دوستان ... تا کنون تحقیقات زیادی در این زمینه انجام شده که هر کدام به دنبال علل مختلف طلاق در زمینه های مختلف بوده اند، اما هیچ کدام از آن ها طلاق را به عنوان یک فرآیند مورد بررسی قرار نداده اند. وجه تمایز این نوشتار با سایر تحقیقات توجه به عوامل نسبتاً پنهانی است که در فرآیند جدایی افراد تأثیر مثبت دارد. در این مقاله سعی شده به طور کلی تأثیر تغییر در شبکه های اجتماعی بر روابط زوجین و به طور خاص شبکه اجتماعی دوستان و روابط میان فردی و تأثیر غیرمستقیم آن در پروسه طلاق مورد بررسی قرار بگیرد. روش تحقیق کیفی بوده و از راهبرد پژوهشی گرنند تئوری استفاده شده، روش نمونه گیری هدفمند و با استفاده از مصاحبه به صورت عمیق، ۹ نفر از افراد مختلف در شهر مشهد مورد مطالعه قرار گرفته است. شبکه اجتماعی دوستان، روابط دوستی در ورای روابط اجتماعات طبیعی (خانواده، دوستان و نزدیکان) گاهی بیشتر می شود و توسعه ای این روابط به ارتباطات بین فردی و زندگی اجتماعی قوام می بخشد و گاهی هم موجب از هم گسیختن و سرد شدن تعاملات گرم خانوادگی می شود.

روابط بین فردی فرایندی است که در آن یک فرد اطلاعات و احساسات خود را از طریق پیام های کلامی و غیر کلامی به یک فرد یا افراد دیگر می رساند. این توانایی موجب تقویت رابطه گرم و صمیمی با دیگران، و رفع تضادها و تعارض ها می شود. برخلاف روابط فرد با خانواده، رابطه با دوستان و همسالان، رابطه ای مبتنی بر تساوی و تفاهم است ... چیزهایی که افراد از دوستان و همسالان یاد می گیرند از طریق تعامل و تفاهم است. اگر در این روابط مجموعه رفتارهای عادی بین افراد از شکل طبیعی خود خارج شده، و به صورت افراطی وارد حوزه خصوصی و حریم شخصی افراد و خانواده ها شود، ممکن است به طور کاملاً نامحسوس باعث تشدید اختلافات زناشویی شده و به روند پروسه طلاق شیب بیشتری دهد. این مسئله ای است که در این تحقیق به آن پرداخته خواهد شد.

واژگان کلیدی: طلاق، شبکه های اجتماعی و طلاق، روابط میان فردی، دوستان و طلاق

^{۲۴} دانشجوی ارشد جامعه شناسی پیام نور مشهد

نقش پلیس جامعه محور در پیشگیری از جرایم خرد و احساس امنیت

عطیه صادقی^{۲۵} مرتضی چرخ زرین^{۲۶}

احساس ناامنی در محله تنها به دلیل جرایم خشونت آمیز نیست، ناهنجاری‌ها و رفتارهای اخلاقلگرانه که از آن با عنوان جرایم خرد یاد می‌شود، عامل اصلی ترس و احساس ناامنی عمومی‌اند؛ لذا ضرورت پیشگیری و کنترل این گونه جرایم به طور جدی احساس می‌شود. به رغم خدماتی که بسیاری از کارکنان پلیس سنتی در طی سالیان گذشته انجام داده‌اند لیکن نتوانسته‌اند در قبال پیشگیری از این نوع جرایم کارآمد باشند. پس از ناکارآمدی پلیس سنتی به دلیل نگاه سخت افزاری به امنیت، رویکرد پلیس جامعه محور یا مشارکت گرا مطرح گردید. در این دیدگاه، جرم به مثابه‌ی یک معلول نگرینسته می‌شود که ناشی از عوامل مختلف فردی و اجتماعی است بنابراین مبارزه با معلول بی فایده بوده و باید با عوامل موثر در وقوع جرم و بزه کاری مبارزه کرد. از این منظر پلیس به تنهایی بار مسوولیت تأمین نظم و امنیت در جامعه را بر عهده ندارد، افراد پلیس باید تلاش کنند تا شهروندان را در تمامیت کار پلیس مشارکت دهند. همکاری و تعامل پلیس جامعه محور با شهروندان موجب حضور بیشتر پلیس در بین مردم، آگاهی و شناخت از نیازهای آنان و اعتماد بیشتر مردم به پلیس می‌گردد، از این طریق از جرایم خرد پیشگیری شده و نوعی احساس امنیت و فراغ خاطر در شهروندان به وجود می‌آید.

واژگان کلیدی: امنیت ذهنی، پلیس جامعه محور، پلیس سنتی، جرایم خرد

^{۲۵} دانشجوی کارشناسی ارشد پژوهشگری علوم اجتماعی دانشگاه فردوسی مشهد
^{۲۶} دانشجوی کارشناسی ارشد پژوهشگری علوم اجتماعی دانشگاه فردوسی مشهد

پلیس و پیشگیری اجتماعی از جرم

محمد سعید فاضل دادگر^{۲۷} اعظم السادات کاظمی^{۲۸}

مطالعه پیرامون وظایف پلیس در دنیا نشان می‌دهد در بسیاری از کشورهای جهان مهم‌ترین وظیفه در امر پیشگیری از جرم بر عهده دستگاه پلیس قرار دارد. در کشور ما نیروی انتظامی به عنوان بازوی دستگاه توانمند عدالت کیفری محسوب می‌گردد که کشف و پیشگیری از جرم از جمله کارکردهای اساسی آن این به شمار می‌رود. نیروی انتظامی از طرف دولت مسوولیت تأمین امنیت اشخاص و اموال آنان را در جامعه بر عهده دارد. لازمه موفقیت این ابزار اساسی دستگاه عدالت کیفری، علاوه بر تغییرات درون سازمانی و توفیق هرچه بیشتر در دستیابی به علوم و فنون پلیسی و استفاده از تجارب خود و دیگران بستگی به عواملی دارد که معمولاً در خارج از محدوده پلیس یعنی عرصه اجتماع است؛ لذا ایجاد رابطه‌ی موثر میان پلیس و اجتماع شرط اساسی در جهت افزایش توانایی پلیس در امر پیشگیری از جرم خواهد بود. در این مقاله بر آنیم که به مطالب زیر بپردازیم تعریف مفهومی پیشگیری، تعریف مفهومی پیشگیری از جرم، تعاریف پلیس، تعاریف لغوی پلیس، تعاریف مفهومی پلیس، تعریف قانونی پلیس (تعریف پلیس بر اساس قانون)، تعریف کارکردی پلیس، پلیس و پیشگیری از جرم، نقش پلیس در پیشگیری از جرم بر اساس قانون، تعریف پیشگیری اجتماعی، پیشگیری اجتماعی، پیشگیری جامعه مدار شامل دو بند آموزش نیروی انسانی متخصص، تغییر نگرش افراد در درون سازمان، رویکرد مشارکت با نهادها و سازمان‌های دولتی، رویکرد تعامل با سازمان‌های مردم نهاد شامل سه بند (اطلاع رسانی و بالا بردن آگاهی‌های عمومی، هنجار سازی و ارزش سازی، تقویت ارزش‌های اخلاقی - دینی)، رویکرد تعامل با رسانه‌های گروهی، انواع پیشگیری اجتماعی، پیشگیری اجتماعی و اقدامات پلیسی، راهکارهای پیشگیری اجتماعی، نمونه‌هایی از اقدامات و فعالیت‌های اجتماعی و پیشگیری از جرم توسط پلیس در جهان (دانمارک، انگلیس و کانادا)، شیوه‌های جلب مشارکت گروه‌های سنی جوان در سازمان پلیس جمهوری اسلامی ایران در ۱۲ بند، شیوه‌های جلب مشارکت انتظامی ساکنین محلات در پلیس جمهوری اسلامی ایران در ۷ بند، شیوه‌های جلب مشارکت انتظامی سازمان‌های دولتی و نهادهای اجتماعی در پلیس جمهوری اسلامی ایران.

۱. سرهنگ محمد سعید فاضل دادگر رئیس بازرسی فا. استان خراسان رضوی
۲۸. کارمندرتبه ۱۳ اعظم السادات کاظمی دانشجوی ترم آخر کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی

مدلی نظری برای تبیین جامعه‌شناختی انحراف اجتماعی

فرهاد بیانی^{۲۹}، غلامرضا دنکوب^{۳۰}، علی کریمی^{۳۱}

در علوم اجتماعی به خصوص در جامعه‌شناسی، شناخت عوامل اجتماعی موثر بر پدیده‌ها از اولویت‌های اصلی جامعه‌شناسان بوده که در بین این پدیده‌ها بررسی انحرافات و کج روی‌های رفتاری و اجتماعی دارای اهمیت ویژه‌ای است زیرا ارتباط تنگاتنگی با نظم اجتماعی دارد. انحراف اجتماعی اقدام به عملی است که برخلاف موازین، مقررات، هنجارها و ارزش‌های فرهنگی-اجتماعی می‌باشد و انجام آن موجب پیگرد قانونی و رسمی می‌گردد و یا به صورت غیر رسمی و از طریق وجدان جمعی و کنش گران اجتماعی تنبیه می‌شود. در این پژوهش به منظور تبیین جامعه‌شناختی انحراف اجتماعی مدلی نظری ارائه شده است که در آن انحراف اجتماعی نتیجه‌ی دیالکتیک سطح کلان اجتماعی (متغیرهایی مانند ناکارآمدی عوامل کنترل اجتماعی، عدم هماهنگی ساختار فرهنگی و ساختار اجتماعی و آنومی اجتماعی) و سطح خرد (متغیرهایی مانند زدن برچسب منحرف به فرد از سوی دیگران و داشتن روابط نزدیک با افراد منحرف اجتماعی) می‌باشد. نظریه‌های آنومی (دورکیم)، کنترل اجتماعی، فرصت‌های متفاوت (کلووارد و اهلین)، کنترل اجتماعی (رلکس، هیرشی و نی)، خنثی سازی (ماتزا) و رفتار انحرافی (مرتن) تبیین کننده‌ی سطح کلان و نظریه‌های برچسب اجتماعی (بیکر) و نظریه‌ی پیوند افتراقی (ادوین ساترلند) تبیین کننده‌ی سطح خرد انحراف اجتماعی است.

واژگان کلیدی: انحراف اجتماعی، سطح خرد، سطح کلان، ناهماهنگی ساختارهای فرهنگی و اجتماعی، برچسب زنی اجتماعی.

۱. دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی اقتصاد و توسعه دانشگاه تبریز. Bayani.farhad@tabrizu.ac.ir

۲. کارشناس ارشد پژوهش علوم اجتماعی دانشگاه فردوسی مشهد.

۳. کارشناس ارشد پژوهش علوم اجتماعی دانشگاه فردوسی مشهد.

هرزه نگاری در اینترنت و تأثیر آن بر زنان و کودکان

علی سعیدی^{۳۲} احد پورافشاری^{۳۳} دکتر ابوالقاسم شکیبا^{۳۴}

هرزه نگاری یا زشت نگاری به آثاری گفته می‌شود که به توصیف یا ترسیم آشکار اندام‌ها یا فعالیت‌های جنسی به قصد تحریک شهوت و ایجاد برانگیختگی جنسی می‌پردازند. در گذشته هرزه نگاری بیشتر شامل نوشته‌ها و نقاشی‌هایی بود که در آن‌ها مطالب و مناظر شهوت‌انگیزی وجود داشت. با پیشرفت در صنعت و ظهور فن‌آوری‌های جدید که امکان ساختن و ذخیره کردن تصاویر و اصوات را فراهم نمودند، هرزه نگاری بیشتر به سمت عکس و فیلم متمایل شد. فن‌آوری رایانه و اینترنت به طور شگفت‌انگیزی باعث بالا رفتن میزان تولید، توزیع و استفاده از هرزه نگاری گردید تا جایی که امروزه اینترنت تبدیل به مهم‌ترین رسانه هرزه نگاری جهان گردیده است.

هرزه نگاری به ویژه هرزه نگاری کودک یک مشکل جهانی به شمار می‌رود. تمامی افراد جامعه به ویژه زنان و کودکان در معرض خطر از سوی افرادی هستند که دست به تولید، توزیع و استفاده از هرزه نگاری می‌زنند. در این مقاله ابتدا مسئله هرزه نگاری و تأثیر اینترنت بر هرزه نگاری به طور مختصر معرفی می‌گردد. در ادامه مطلب تأثیرها هرزه نگاری بر روی تمامی افراد جامعه به ویژه زنان و کودکان از جنبه‌های گوناگون مورد بررسی قرار می‌گیرد.

واژگان کلیدی: هرزه نگاری، هرزه نگاری کودک، اینترنت، آثار آشکار جنسی

^{۳۲} دکتری روان شناسی تربیتی، اداره کل آموزش و پرورش خراسان رضوی. پست الکترونیک: Alisaeedi1354@gmail.com

^{۳۳} کارشناس ارشد برنامه ریزی درسی، پژوهشگاه تعلیم و تربیت عباسزادگان.

^{۳۴} دکتری روان شناسی تربیتی، آموزش و پرورش شهرستان جویین.

بررسی راهکارهای پیشگیری و کاهش پدیده دختران فراری

سید ضیاء هاشمی^{۳۵} مجید فولادیان^{۳۶} زینب فاطمی امین^{۳۷}

فرار دختران از خانه نه تنها آنان را در معرض آسیب‌های جدی روانی و جسمی قرار می‌دهد بلکه در صورت عدم انجام اقدامات مؤثر برای حل آن بخشی از نیروی کار و تولید جامعه و سلامت جسم و روان تعداد قابل توجهی از مادران فردای جامعه از دست خواهد رفت. با ازدیاد فرار دختران نسل‌های آینده با خطرات جدی چون افزایش ابتلا به ویروس ایدز، عدم امنیت اجتماعی و از همه مهم‌تر عدم امنیت اخلاقی روبرو خواهد بود... در این راستا پژوهش حاضر به منظور شناسایی عوامل اجتماعی مؤثر بر فرار دختران از خانه و کشف راه‌حلی برای کاهش آن طراحی و اجرا شده است. در این پژوهش ابتدا مبانی نظری موضوع در حوزه‌های نظری گوناگون تدوین و چارچوب نظری و فرضیات تحقیق تنظیم شده و مدل تحلیلی تحقیق طراحی گردیده است. با توجه به محتوای موضوع تحقیق و اهداف مطرح شده در بخش علی این تحقیق، از روش «علی-مقایسه‌ای» استفاده شده است. جامعه آماری در این بخش پژوهش شامل تمامی دختران ۱۲ تا ۲۵ ساله دو شهر تهران و مشهد بوده که به هر دلیلی از منزل فرار کرده‌اند. همچنین در بخش کشف راه‌حل‌های این مسئله از روش مصاحبه با صاحب‌نظران استفاده شده است.

بر مبنای نتایج به دست آمده از آزمون t، در هر یک از شهرهای مشهد و تهران و بطور کلی در هر دو شهر تفاوت معناداری در شاخص‌های زیر، بین دختران فراری و غیر فراری وجود دارد: ناستواری روابط زناشویی والدین، واگذاری مسئولیت بزرگسالان به دختران، وجود سابقه جرم یا رفتار انحرافی در خانواده دختران، تضاد با سرپرستان، احساس اهمیت در خانواده، کنترل اجتماعی خانواده، احساس تبعیض در خانواده، عزت نفس و احساس خوشبختی. تنها در متغیر دفعات فرار از مدرسه، در هر یک از شهرهای مشهد و تهران به طور کلی در هر دو شهر تفاوت معناداری بین دختران فراری و غیر فراری مشاهده نشد. راه‌حل‌های این مشکل در دو گروه کلی مورد بررسی قرار گرفت. ابتدا به بررسی راهکارهای پیشگیرانه فرار دختران پرداخته شد. در این قسمت سه نوع پیشگیری مطرح شد. پیشگیری اولین (ارائه برنامه‌های آموزشی برای آحاد جامعه)، پیشگیری دومین (شناسایی خانواده‌های در معرض آسیب و دور کردن دختر برای مدت کوتاهی از محیط پرتنش خانوادگی و ارائه آموزش‌های لازم به این خانواده‌ها)، پیشگیری سومین (این مرحله به دوره پس از فرار و دستگیری دختر اشاره دارد که تلاش می‌شود و دادن آموزش‌های لازم به دختر از فرار مجدد او پس از بازگشت به خانواده جلوگیری کند) دسته دوم راهکارها، راهکارهای درمانی است. در این قسمت تأکید بر اصلاح قوانین موجود، تقویت سازمان بهزیستی به عنوان نهاد متولی این امر و حل آسیب‌های روانی و اجتماعی این دختران است.

واژگان کلیدی: فرار از منزل، پیشگیری، کنترل اجتماعی خانواده، احساس تبعیض در خانواده، عزت نفس و احساس خوشبختی

^{۳۵} عضو هیات علمی دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران

^{۳۶} دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی دانشگاه تهران. m.fouladiyan@ut.ac.ir

^{۳۷} دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی دانشگاه فردوسی

بررسی شرایط اجتماعی موثر بر روسپی‌گری

مجید فولادیان^{۳۸} سعیده میرآبی^{۳۹} فریال اسماعیلی^{۴۰}

مسئله روسپی‌گری در تاریخ زندگی بشر قدمت زیادی دارد بررسی‌ها نشان داده است که بیشتر زنان روسپی از وضع موجودشان ناخرسند هستند و زجر می‌کشند، ولی به تنهایی نمی‌توانند تغییر مثبتی در زندگی‌شان پدید آورند. تحقیق حاضر با هدف شناسایی علل و عوامل اقدام به روسپی‌گری در شهر مشهد انجام گرفته است. رویکرد بررسی حاضر رویکرد کیفی است که با استفاده از روش‌های تحلیل اسناد و مدارک (پرونده‌های زنان روسپی)، مصاحبه‌های عمیق و نیمه ساخت یافته (با زنان روسپی و کارشناسان شاغل در بخش آسیب‌های اجتماعی بهزیستی) انجام گرفته است. در مرحله‌ی نهایی اطلاعات جمع‌آوری شده از سه منبع مذکور به شکل متن درآمد و مورد تحلیل قرار گرفت. به دلیل تفاوت در روشها و تنوع در اطلاعات کسب شده از چند رویکرد در تحلیل متون استفاده شده است. در بخشی از متن که بیان علل و عوامل زمینه‌ساز اقدام به روسپیگری مدنظر بوده است از رویکرد نظریه‌ی داده محور اشترواس و کرین استفاده شده است. لازم به ذکر است که به دلیل عدم شباهت مورد‌ها با یکدیگر چند مدل پارادایمی از موارد استخراج شده است.

نتایج نشان می‌دهد که عوامل موثر بر پدیده روسپیگری در رابطه‌ی متقابل با یکدیگر هستند. بطور مثال بیکاری و وضعیت نامناسب اقتصادی موجب می‌شود تا زنانی که به دلیل شرایط خانوادگی نامناسب دچار آسیب‌های روحی و عاطفی شدند به سمت روسپیگری تمایل پیدا کنند. اکثر زنان روسپی در خانواده‌هایی زندگی میکنند که با انواع مشکلات خانوادگی و مالی دست به‌گریبان هستند و این مشکلات صدمات روحی جبران‌ناپذیری را به زنان وارد می‌سازد. این خانواده‌ها از نظر فرهنگی نیز در سطح بسیار پایینی بوده و پیامدهای این امر ازدواج زودهنگام و اجباری دختران، ازدواج با همسران معتاد و بیکار، بی‌توجهی و بیمه‌ری به دختران در محیط خانواده و آزار جسمی آنان توسط اعضای خانواده، تجاوز به نفس دختران به دلیل تربیت نامناسب والدین می‌باشد. همچنین زنان روسپی مورد مطالعه با کم‌سوادی و به تبع آن مشکلات برای یافتن شغل مناسب در سنین جوانی مواجه بوده‌اند. علاوه بر این در بسیاری از مواقع همسران این زنان با مشکل بیکاری و اعتیاد دست و پنجه نرم می‌کردند و بنابراین مشکلات مالی یکی از بسترهای مهمی است که عامل نهایی روی آوردن بسیاری از این زنان به روسپیگری است.

واژگان کلیدی: روسپیگری، اعتماد به نفس، ازدواج زودهنگام، مهارت‌های حل مسئله

^{۳۸} دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی دانشگاه تهران

^{۳۹} کارشناس ارشد پژوهشگری علوم اجتماعی دانشگاه فردوسی

^{۴۰} کارشناس ارشد پژوهشگری علوم اجتماعی دانشگاه پیام نور مشهد

احساس امنیت اجتماعی دختران و زنان جوان در شهر مشهد و عوامل مؤثر بر آن

مجید فولادیان^{۴۱} زینب فاطمی امی^{۴۲} محمد غفاری زاده^{۴۳}

جستجوی امنیت از مهمترین نیازهای بشر است، اما امروزه در سطح جامعه شاهد بروز مسائل اجتماعی نظیر بزهکاری و انحرافات اجتماعی هستیم که در کنار معضلات دیگر به یکی از منابع ظهور و گسترش «احساس ناامنی» در بین مردم و به خصوص زنان تبدیل شده است. این در حالی است که نتایج تحقیقات مختلف نشان می دهد تشدید اعمال قوانین کیفری و تقویت اقدامات پلیسی و سرمایه گذاری های همه جانبه دولت برای تعدیل احساس ناامنی، نتیجه مطلوبی به دنبال نداشته است. مقاله حاضر با دنبال کردن عوامل تأثیرگذار بر امنیت اجتماعی زنان، از روش پیمایش استفاده کرده و حجم نمونه ما را ۶۰۶ نفر از زنان جوان شهر مشهد تشکیل می دهند که با روش نمونه گیری تصادفی چند مرحله ای انتخاب شده اند.

نتایج حاکی از آن است که تقریباً ۱۴ درصد از واریانس متغیر «احساس امنیت اجتماعی زنان» توسط متغیرهای اصلی تحقیق تبیین می شود که به ترتیب متغیرهای عملکرد دولت با اثر کل ۰.۲۷۳ مؤثرترین متغیر تأثیرگذار بر میزان احساس امنیت اجتماعی زنان بوده است؛ بعد از این متغیر، نحوه زندگی با اثر کل ۰.۲۰۸ رتبه دوم و پرداخت رسانه ای با اثر کل ۰.۱۶۸- در رتبه سوم مؤثرترین متغیرها قرار دارند. متغیرهایی چون فضای شهری، سرمایه اجتماعی، نظم اجتماعی، احساس قدرت زنان در خانواده و پایگاه اقتصادی - اجتماعی به ترتیب در مراتب بعدی اثرگذارترین متغیرها بر احساس امنیت اجتماعی زنان قرار دارند.

واژگان کلیدی: احساس امنیت اجتماعی، احساس قدرت زنان در خانواده، عملکرد دولت، نظم اجتماعی، پرداخت رسانه ای و فضای شهری

^{۴۱} . دانشجوی دکتری جامعه شناسی دانشگاه تهران

^{۴۲} . دانشجوی دکتری جامعه شناسی توسعه اقتصادی دانشگاه فردوسی

^{۴۳} . کارشناس ارشد برنامه ریزی و رفاه اجتماعی از دانشگاه تهران

بررسی عوامل و پیامدهای روسپیگری در شهر مشهد

دکتر محسن نوغانی^{۴۴} زینب فاطمی امین^{۴۵}

اکنون یکی از آسیب‌هایی که جامعه ایران را به خطر انداخته است، مسأله زنان آسیب دیده اجتماعی است. در این میان شهر مشهد سال‌های متعددی با مشکل فحشا و روسپیگری روبرو بوده و هر روز بر تعداد طعمه‌های جدید روسپیگری افزوده می‌شود. بطوریکه بررسی تعداد زنان و دختران آسیب دیده اجتماعی پذیرش شده در مراکز بازپروری زنان و دختران آسیب دیده اجتماعی سازمان بهزیستی در سال ۱۳۹۲ نشان می‌دهد که از نظر تعداد، استان خراسان رضوی با ۴۰۷ مورد در رتبه اول قرار دارد و نسبت به سال ۱۳۹۰، این تعداد به میزان ۳۲.۵ درصد افزایش یافته است.

این نگرانی بیش از آن که ناشی از ناامن شدن فضای عمومی جامعه، توسعه مفاسد اجتماعی و کاهش سن روسپی باشد، به این دلیل است که تاکنون نقطه امیدبخشی در حل این معضل دیده نشده است؛ لذا تحقیق حاضر در پی کشف علل اجتماعی و اقتصادی مؤثر بر روسپیگری و همچنین بررسی پیامدهای فردی، خانوادگی و اجتماعی روسپیگری با بهره‌گیری از روش کیفی گروه‌کانونی، اقدام به مطالعه عمیق این آسیب اجتماعی کرده است و با برقراری جلسات بحث گروهی با زنان آسیب دیده، به اهداف فوق‌الذکر می‌پردازد.

واژگان کلیدی: زنان آسیب دیده، عوامل اقتصادی و اجتماعی، پیامدهای فردی، خانوادگی و اجتماعی، گروه‌کانونی

^{۴۴} دانشیار گروه علوم اجتماعی دانشگاه فردوسی مشهد

^{۴۵} دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی توسعه اقتصادی دانشگاه فردوسی

حاشیه نشینی و جرم (نمونه موری منطقه گلشهر و خواجه ربیع مشهد)

محسن وحیدی

رابطه بین جرم وحاشیه نشینی توسط تحقیقات متعددی به اثبات رسیده، واندیشمندان متعددی نیز به این رابطه تاکید داشته اند. با این حال این تحقیقات و اندیشمندان به این پرسش که چرا مناطق مختلف حاشیه نشین میزان جرایم متفاوتی را تجربه می کنند نپرداخته اند. اینکه چه عواملی در هر منطقه حاشیه نشین بیشترین تاثیر را در افزایش یا کاهش میزان جرم در یک منطقه نسبت به منطقه دیگر دارند، نپرداخته اند.

در این تحقیق با استناد به آمار میزان جرایم مناطق مختلف حاشیه نشین شهر مشهد که از منطقه انتظامی مشهد گرفته شده است، به دلایل تفاوت میزان جرایم در دو منطقه حاشیه نشین گلشهر و خواجه ربیع با رویکرد تطبیقی پرداخته ایم.

روش تحقیق کیفی است. به منظور انجام تحقیق با استناد به استراتژی چند انگارانه بوردیو ابتدا باروش پیمایشی (استفاده از SPSS و سنجه های گرایش به مرکز) به مقایسه دو منطقه پرداخته ایم. پس از عدم کسب نتیجه به وسیله راهبرد فوق از راهبرد موردی به منظور درک عوامل موثر بر تفاوت در میزان جرایم در دو منطقه (کاهش میزان جرایم در گلشهر نسبت به خواجه ربیع) پرداخته ایم. جامعه آماری پژوهش حاضر در سطح پیمایشی شامل کلیه خانوارها موجود در دو منطقه حاشیه نشین گلشهر و خواجه ربیع می باشد و در سطح موردی شامل افرادی است که در منطقه حاشیه نشین گلشهر زندگی می کنند.

نتایج یافته های پژوهش نشان می دهد که متغیرهای که در مکتب شیکاگو به عنوان عوامل موثر بر میزان جرایم شناخته شده اند در منطقه خواجه ربیع معنادار هستند ولی در منطقه گلشهر معنادار نیستند. با این حال نتایج مطالعه موردی نشان می دهد که کاهش میزان جرایم در منطقه گلشهر نسبت به خواجه ربیع تحت تاثیر دو عامل درونی (کنترل درونی و انتخاب عقلانی) و عوامل بیرونی (نظارت های بیرونی) می باشد.

کلید واژه: جرم، حاشیه نشینی، گلشهر، خواجه ربیع، تحلیل موردی

بررسی عوامل تخلفات زندانیان در داخل زندان (نمونه موردی: زندان مرکزی مشهد)

مژگان نجفیان^{۴۶} سید مهدی پنج‌تنی^{۴۷}

زندگی اجتماعی محدودیت‌هایی را برای افراد به وجود می‌آورد. که برخی افراد به دلایل مختلف قادر به انطباق خود با معیارهای اجتماعی نیستند و ناگزیر مرتکب رفتارها و اعمالی می‌گردند که از نظر قانون جرم تلقی می‌گردد. حکومت برای این قبیل افراد مجازات در نظر گرفته است. زندان یکی از این مجازات‌هاست. شرایط خاص زندانیان و محیط زندان همیشه خطر بروز تخلفات و جرائم داخل زندان را ایجاد می‌کند؛ لذا گام نخست در بازداري و ارتکاب جرائم زندانیان در محیط زندان شناسایی عللی است که این افراد را به سمت تخلف سوق می‌دهد. بر همین اساس هدف اصلی این پژوهش ضمن توصیف وضعیت تخلفات در داخل زندان، شناسایی عوامل مؤثر و همچنین سهم هر کدام از آنها در تبیین متغیر وابسته می‌باشد که در همین راستا و با رعایت اصل انطباق منطقی، تلفیقی از نظریات جامعه‌شناختی (نظریات مبتنی بر آموزش، سامان اجتماعی، بی‌هنجاری و...) و همچنین نظریات روان‌شناختی (نظریات روانی - جنسی، لذت‌جوئی و...) مورد استفاده قرار گرفته است. تحقیق حاضر با حجم نمونه ۴۰۰ نفر به شیوه پیمایش در بین زندانیان زن و مرد زندان باز مشهد انجام شده است. نتایج نشان می‌دهد که بیشترین جرم صورت گرفته در زندان از نظر زندانیان کشیدن مواد، ردوبدل کردن مواد، دعوا و درگیری بوده است؛ همچنین مؤثرترین عامل فردی مؤثر بر انجام جرم، بی‌انگیزه شدن نسبت به زندگی؛ مهم‌ترین عامل جمعی، تشویق دوستان و مهم‌ترین عامل محیطی دیدن بی‌تفاوتی مأموران نسبت به جرم‌های صورت گرفته می‌باشد. ضرایب رگرسیونی بیانگر آن است که این سه عامل ۳۳/۸ درصد از تغییرات متغیر وابسته (تخلف در زندان) را تبیین می‌نماید.

واژگان کلیدی: زندان، تخلف در زندان، عوامل فردی، عوامل جمعی، عوامل محیطی

^{۴۶} کارشناس ارشد جامعه‌شناسی

^{۴۷} دانشجوی کارشناسی ارشد پژوهشگری دانشگاه مازندران mahdi_panjtani@yahoo.com

بررسی رابطه‌ی میزان سرمایه اجتماعی و وندالیسم در شهر مشهد

مهدی سلیمی نژاد^{۴۸}، مجید دانایی، وجیه نجفیان، احمد موسمی، سیمین فروغ زاده

این تحقیق با هدف بررسی رابطه میزان سرمایه اجتماعی و تخریب وسایل شهری توسط شهروندان مشهدی در سال ۱۳۹۱ و با روش پیمایش انجام شده است. حجم کل نمونه ۱۲۳۲ نفر برآورد گردیده است. نتایج به دست آمده با استفاده از تحلیل ساختاری نشان داد که رابطه بین سرمایه اجتماعی و تخریب وسایل شهرداری معکوس است. به طوری که با افزایش هر واحد سرمایه اجتماعی ۱۲٪ هزینه های شهرداری در حوزه های قطار شهری، اتوبوس رانی، ترافیک، پارک ها، آتش نشانی و خدمات عمومی کاهش می یابد. از میان متغیر های تشکیل دهنده سرمایه اجتماعی، اعتماد اجتماعی بیشترین همبستگی را با سرمایه اجتماعی دارد. از میان متغیر های تشکیل دهنده اعتماد اجتماعی، اعتماد بین شخصی بیشترین همبستگی را با متغیر اعتماد دارد. افزایش این متغیر ها نشان دهنده افزایش سرمایه نیز هستند و در کاهش تخریب وسایل شهرداری موثر هستند. حوزه های آتش نشانی، ترافیک و قطار شهری بیشترین تاثیر را از تغییر سرمایه اجتماعی می پذیرند. در نتیجه سرمایه گذاری در حوزه های اعتماد می تواند تاثیر بیشتری بر کاهش هزینه های ناشی از تخریب وسایل شهرداری داشته باشد.

واژگان کلیدی: سرمایه اجتماعی، تخریب وسایل شهری، اعتماد اجتماعی.

تأثیر ارزش‌ها بر رفتار (اعتیاد)

کمال‌الدین حسینی^{۴۹} ستاره دبیرخانی^{۵۰}

از آنجاکه اعتیاد یکی از معضلات و ناهنجاری‌های مطرح شده در اکثر جوامع امروزی است و تلاش بسیاری نیز برای رفع و ریشه‌یابی آن از سوی جامعه‌شناسان و دیگر کارشناسان صورت گرفته اما همچنان باروندروبه گسترش آن روبه‌روهستیم. در این رابطه به بررسی عواملی مانند: بیکاری، فقر اقتصادی، دردسترس و ارزان بودن مواد) پرداخته‌ایم و در نهایت با تحلیل و مقایسه‌ی این عوامل در کشورهای ایران و افغانستان و... به این نکته دست یافتیم که علاوه بر این علت‌ها، عامل مهمتری در کشور ایران نقش بازی می‌کند که از اذهان کارشناسان و مسولین امر به دور مانده است و آن نقش بی‌بدیل ارزش‌ها در جامعه می‌باشد که با اهمیت بخشی و پررنگ کردن جایگاه آنها در اجتماع، می‌توان از آنها به عنوان راهکاری پیشگیرانه برای جلوگیری از گسترش این معضل بزرگ جهانی (اعتیاد) بکار گرفت.

کلیدواژه‌ها: اعتیاد - ارزش - ضدارزش - بیکاری - شخصیت - فقر - مواد مخدر

^{۴۹} مدرس دانشگاه فرهنگیان و دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی اقتصادی و توسعه
^{۵۰} دانشجوی کارشناسی مطالعات اجتماعی، مرکز آموزش عالی فرهنگیان تامن

نقش آموزش‌های پنهان در کج‌روی‌های اجتماعی

محمد آموزگار (مهرداد)^{۵۱}

آموزش، ساختار در هم تنیده‌ای از دانش‌ها و ارزش‌هاست. دانش، آشکار، قابل ارزیابی و مشاهده اما نقش چندانی در طرز تفکر و سبک زندگی و ارتباط مستقیمی با کج‌روی‌های اجتماعی ندارد. آموزش پنهان (ارزشی) بخش مبتنی بر رفتارها و عکس‌العمل در برابر رویدادهاست و سرنوشت یک کودک را رقم خواهد زد. نتیجه‌ی بی‌توجهی به آموزش‌های پنهان و تکیه بر دانش، آسیب‌های فراوانی در جامعه بر جای گذاشته و دلیل اصلی کج‌روی‌های اجتماعی است. قدرت تصمیم‌گیری و توان ایفای نقش از مهم‌ترین نیازهاست. وابستگی به مادر، همسالان، معلم، ... اگرچه طبیعی است اما زمانی که این وابستگی اعتماد به نفس را از انسان بگیرد دیگر توان بهره‌گیری و سود جستن از فرصت‌ها و ایفای نقش خود بدون اتکا به دیگران را نخواهد یافت. روند آموزش مبتنی بر خواست و فرمان معلم است و دانش آموز در روند آموزش‌های پنهان یاد می‌گیرد که برای هر چیزی به اراده‌ی او وابسته باشد و بدون او دست به انجام کاری نزند. با جدا شدن از فضای خانواده و مدرسه، دانش آموز در دنیایی قرار می‌گیرد که باید درست بیندیشد و درست تصمیم بگیرد و ناچار به تکیه زدن به کسانی خواهد شد که به جای او اراده می‌کنند و برای او تصمیم می‌گیرند و کج‌روی زمانی آغاز می‌شود که این تصمیم‌گیرندگان بزه‌کار باشند. آسیب‌زا ترین بخش آموزش‌های پنهان، ناتوانی فراگیران در تولید است. دانش آموز تعریف تولید شده‌ی دیگران را حفظ و از ابزار ساخته شده به دست دیگران بهره می‌گیرد و توانایی و لذت تعریف کردن، تولید کردن و آفریدن را از دست می‌دهد. این ناتوانی اولین گام برای کسب درآمد از راه‌هایی است که شاید سودمند بوده اما نیاز به خلاقیت و آفرینندگی و مهارت در ساختن ندارد و این راه‌ها همیشه درست و ارزشی نیستند و این آغاز بزه کاری است.

با وجود تلاش فراوان معلمان در بهره‌گیری از آموزش‌های پنهان، نبود زمان کافی، نداشتن امکانات لازم و حضور انبوه دانش‌آموزان در کلاس درس و از همه مهم‌تر همسو و همراه نبودن جامعه برای پیشبرد هدف‌های عالی آموزش‌های پنهان، این مهم را هر چه بیشتر و بیشتر کمرنگ نموده است. در سیاست‌گذاری‌های آموزشی با حذف بخش زیادی از محتوای محض و غیرکاربردی، می‌توان این فرصت را برای آموزگاران ایجاد نمود تا با فعالیت‌های فوق برنامه و نیز استفاده از تکنیک‌های یاددهی یادگیری، فعالیت‌های اردویی، هوش‌های چندگانه و روش‌های فعال تدریس، بهای بیشتری به آموزش‌های پنهان داده و با جلسات گفتگو و هم‌اندیشی و هم‌نشینی‌های دوستانه، تجربه‌ی فراگیران در زمینه‌ی فرصت‌های تصمیم‌گیری و بروز استعدادها، تولید محتوای دانشی یا آفریدن ابزارها و دستگاه‌های گوناگون، فراگیران را برای زندگی سودمند در دنیای فردا آماده نمایند.

کلیدواژه‌ها: آموزش‌های پنهان، کج‌روی‌های اجتماعی، فعالیت‌های فوق برنامه، تکنیک‌های یاددهی یادگیری

^{۵۱} کارشناسی تکنولوژی آموزشی Filmnegar@Gmail.com

بررسی نقش مهاجرت در افزایش سرقت در شهر مشهد محمد سالاری

مهاجرت و جابجایی مکانی انسان‌ها تحت تأثیر عوامل مختلفی رخ می‌دهد و پیامدهای اجتماعی-فرهنگی گوناگونی را می‌تواند برای جامعه مهاجرپذیر داشته باشد، پیامدهای روان‌شناختی که مهاجرت بر روی افراد مهاجر و خانواده آنان می‌گذارد می‌تواند جامعه مهاجرپذیر را به شدت تحت تأثیر قرار دهد و ضربات مهلکی را بر پیکره جامعه وارد و امنیت جامعه را تهدید کند. در این مقاله پژوهشگر به بررسی نقش مهاجرت در افزایش سرقت در شهرستان مشهد پرداخته است هدف اصلی پژوهشگر بررسی علل و عوامل مهاجرت مردم که از نقاط مختلف کشور به مشهد مهاجرت می‌کنند و تأثیر مؤلفه‌هایی همچون تحصیلات، محیط زندگی، فرهنگ سنتی و شغل مهاجرین بر ایجاد ناامنی و افزایش سرقت در شهر مشهد خصوصاً شهرک‌های حاشیه نشین اطراف مشهد می‌باشد روش گردآوری اطلاعات در این تحقیق اسنادی و پیمایشی است، که با بررسی کتاب‌ها و مقالات صورت گرفته پیشین در این خصوص و همچنین مصاحبه و تکمیل پرسشنامه توسط مهاجرین سکونت یافته در این شهر جمع‌آوری شده است

کلیدواژه‌ها: مهاجرت ناامنی، مشهد، حاشیه نشینی، سرقت

نقش سرمایه اجتماعی در پیشگیری از وقوع بزه (با تأکید بر شبکه های اجتماعی)

حیدر اقبالی مطلق^{۵۲} منصوره یوسفی^{۵۳}

دگرگونی‌های پدید آمده در چند دهه اخیر به نحو چشمگیری بر شکل گیری و تشدید مشکلات اجتماعی افراد جامعه تأثیرگذار بوده است. از جمله این مشکلات اجتماعی، می‌توان به بی‌اعتمادی و سردرگمی، گسستگی پیوندهای اجتماعی، عدم جذب در بدنه اجتماعی، عدم مشارکت و در نتیجه انزوای اجتماعی اشاره کرد، که انعکاس این مسائل را می‌توان از یک سو در افزایش آسیب‌های اجتماعی نظیر بزه کاری‌ها و رفتارهای انحرافی و از سوی دیگر در سست شدن پیوندهای اجتماعی و کاهش «پيله‌ها و شبکه های حمایتی» مشاهده کرد و بر این اساس بسیاری از صاحب نظران معتقد هستند که؛ جامعه امروز فاقد سرمایه اجتماعی است و این دلیل عمده ای برای افزایش میزان ارتکاب به انحراف، بزه کاری و جرم است. مفهوم سرمایه اجتماعی مجموعه ای از شبکه‌هاست که خود را در قالب گروه های اجتماعی نشان می‌دهد و شامل روابط مبتنی بر اعتماد در شبکه های اجتماعی و یک مفهوم جمعی بر مبنای رفتارها، نگرش‌ها و استعدادهای فردی است که می‌توان آن را حاصل روابط مثبت در جامعه و به عنوان مجموع منابعی در ذات روابط اجتماعی قلمداد کرد. تحقیقات و مطالعات نشان می‌دهد که بین سرمایه اجتماعی شبکه‌ها و وقوع جرایم، رابطه معکوس وجود دارد، به طوری که هر چه سرمایه اجتماعی کمتر باشد، میزان جرایم افزایش می‌یابد. امروزه ماهیت پیچیده‌ی آسیب‌های اجتماعی ایجاب می‌کند تا از سرمایه اجتماعی به عنوان ابزاری اساسی جهت حل مشکلات اجتماعی بهره برد. در این میان می‌توان این امکان را مطرح نمود که با استفاده از پتانسیل سرمایه اجتماعی و نظریات و تجربیات مطرح شده در این حوزه، به تحلیل علل و عوامل بزه کاری، شبکه های بزه و آسیب در جامعه پرداخت و پلیس نیز در راستای تحقق اهداف خود از جمله پیشگیری از جرایم و آسیب‌ها، نیازمند بهره گیری از پتانسیل سرمایه اجتماعی و شناخت علمی شبکه های ارتباطی افراد خصوصاً بزه‌کاران و آسیب دیدگان اجتماعی می‌باشد. این شناخت و آگاهی، راهکارهای علمی و اجرایی و روش‌های مقابله ای را که منجر به پیشگیری از وقوع جرم و بزه می‌گردد، برای پلیس فراهم می‌سازد. که در این مقاله به چگونگی ارتباط و نقش سرمایه های اجتماعی بر پیشگیری از وقوع جرم پرداخته شده است.

^{۵۲} رئیس اداره برآورد اجتماعی و افکارسنجی فا، استان خراسان رضوی

^{۵۳} کارشناس اداره برآورد اجتماعی و افکارسنجی معاونت اجتماعی فا، استان خراسان رضوی

پیشگیری از جرم با تا کید بر نقش خانواده و اقدامات پلیس زینب طاهری زاده^{۵۴}

جرم و ترس از آن، نه تنها کیفیت زندگی انسان‌ها را در جوامع مختلف کاهش می‌دهد. بلکه آن‌ها را با خسارت هنگفت اجتماعی اقتصادی و روانی مواجه می‌کند. مقابله با وقوع جرم و پیشگیری از آن از جمله مهم‌ترین دغدغه‌های مسئولان امور شهروندان در هر جامعه است. جرم‌شناسی متأخر جرم را به عنوان محصول کنش متقابل انسانی می‌داند که در زندگی روزمره به صورت طبیعی نمودار می‌شود. بحث جلوگیری از جرم در دنیای مدرن، بدون داشتن یک فرا تئوری از زندگی مدرن امکان پذیر نیست. جرم‌شناسان معاصر، با عنایت به واقعیت‌های اجتماعی سعی بر آن دارند که با دیدی واقع‌گرایانه با مسئله جرم برخورد کنند. برخلاف جرم‌شناسان متقدم که تأکید بیشتری بر جلوگیری از جرم می‌کردند. جرم‌شناسان متأخر با دیدگاهی واقع‌گرایانه بر روی کاهش جرم تأکیدی می‌کنند. به هر حال چه تکیه بر کاهش جرم باشد و چه تکیه بر جلوگیری از جرم که اولی مطلوب و دومی ایده آل. هر دو برنامه ریزی کار همه جانبه و گسترده ای را می‌طلبد. به طوری که تا نهادهای مختلف در برخورد با مسئله جرم همکاری نکنند. جلوگیری و کاهش آن سرابی بیش نخواهد بود. پیشگیری از جرم با استفاده و همکاری کوچک‌ترین و در عین حال بنیادی‌ترین نهاد اجتماعی، یعنی خانواده امکان پذیر می‌شود. اجرای درست و مناسب فرایند جامعه پذیری و کنترل اجتماعی در خانواده، فرزندان را به ثمر خواهد رساند که قانون‌گرایی در آن درونی شده و بدین ترتیب از توسعه نگرش‌های ضد اجتماعی پیشگیری خواهد شد. همچنین پیشگیری از نظر ماهیت و طبیعت تدابیر پیشگیرانه به سه دسته تقسیم می‌کنند. پیشگیری کیفری، پیشگیری اجتماعی و پیشگیری وضعی از جرم

واژه های کلیدی: کاهش جرم، پیشگیری از جرم، خانواده، کنترل اجتماعی

پلیس و پیشگیری اجتماعی از جرم با رویکرد جامعه محور محمد رضا باغبان^{۵۵}

سال‌هاست که در جهان، اهتمام زیادی جهت کاهش نرخ بزه کاری صورت می‌گیرد، لیکن متأسفانه تأثیر عملی آن کمتر ملموس بوده است شاید علت عمده عدم موفقیت در این زمینه، به کار نگرفتن درست عوامل پیشگیرانه، عدم توجه به منافع واقعی موجود در جوامع و ویژگی‌های فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی جامعه است.

پیشگیری اجتماعی بر این نکته تأکید دارد که انسان تحت تأثیر علل و عوامل اجتماعی، زیستی و ... دست به ارتکاب جرم می‌زند و طبعاً یک سلسله علل و عوامل در فرایند پیدایش جرم ایفا نقش می‌کنند لذا همیشه ملاحظاتی را در جرایم خشن در کیفر خواست مجرمین در نظر می‌گیرند، که از آن جمله در برخی از نظام‌های حقوقی صدور رای به نفع مشای می‌باشد، و یا اعتقادات دینی و برخورد های احساسی باعث انفعال مجرمین نسبت به جرم شده، شاید بر همین اساس است که برخی کیفرها از بازدارندگی کمی برخوردارند. ضمن اینکه تدوین قوانین کم اثر و مقررات موازی که هر دستگاه اجرایی برداشت متفاوتی را از آن دارند پیشگیری از جرایم را با چالش‌هایی در سال‌های اخیر مواجه نموده است.

اما نتایج حاصل از تنوع جرایم و تنوع مجازات‌ها و مزمن شدن برخی جرایم حامل یک پیام ساده می‌تواند باشد که بازنگری در رفتارها و سرمایه گذاری فکری و اخلاقی خانواده‌ها با تکیه بر آموزه های دینی به نظر می‌رسد که هنوز اثر بخشی لازم را در کنار رسانه‌های جمعی به عنوان اهرم‌های قوی نتوانسته اند از خود بجای بگذارند و باز نگری در این زمینه بیش از گذشته احساس می‌شود. ما در این مقاله به دنبال آن هستیم که نبین نمایم روش‌های سنتی همیشه هم بی اثر نبوده و در کنار آن روش‌های علمی هم اگر درست اجرایی شوند از اثر بخشی قابل قبولی می‌توانند برخوردار شوند و کاهش جرایم را رقم بزنند

واژه های کلیدی: پیشگیری، پلیس، اجتماع، آموزه های دینی، کیفر متناسب با جرایم

۱- ایمیل: کارشناسی ارشد، دانشگاه علمی کاربردی خراسان رضوی، مشهد Mrezabagban@gmail.com

نقش رسانه در پیشگیری اجتماعی از جرم

حیدر اقبالی مطلق، محمد سالاری

مقاله ای که پیش رو دارید به بررسی نقش رسانه در پیشگیری اجتماعی از جرم پرداخته شده است پژوهشگران در این مقاله پس از بررسی‌های فراوان به این نتیجه دست یافتند که خانواده به عنوان اولین و اساسی‌ترین نهاد اجتماعی بیشترین تأثیر را از رسانه دریافت نموده و بالطبع به همان نسبت هم خانواده در پیشگیری از جرم نقش خواهد داشت لذا تلاش شده است تا اثرات رسانه و وسایل ارتباط جمعی بر خانواده و همچنین بر تربیت فرزندان و بروز یا پیشگیری از خشونت‌های خانوادگی بررسی و نقش هر یک از موضوعات فوق در افزایش یا کاهش جرائم مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرد در ادامه با استفاده از نظریات متخصصان رسانه ای کارکردهای مثبت یا منفی مهم‌ترین وسایل ارتباط جمعی از قبیل تلویزیون و رادیو و ماهواره و مطبوعات و... در جامعه بررسی گردیده و پیشنهادات لازم در جهت نقش مؤثرتر رسانه‌ها در پیشگیری اجتماعی از جرم و ارتقاء امنیت اجتماعی در جامعه داده شده است.

واژگان کلیدی: پیشگیری اجتماعی، رسانه، خانواده، وسایل ارتباط جمعی، امنیت اجتماعی